

TRACTATUS I. DE SPONSALIBUS.

A Pud Veteres jam erat usitatum, ut, qui Matrimonio copulari desiderabant, Sponsalia præmitterent, & fidem affectumque mutuam tam variorum donorum generibus, quam annulo pronubò confirmarent; uti manifestum exemplum in sacris paginis extat de Sponsalibus, inter Rebeccam & Isaacum celebratis *Gen. 24. v. 51.* nec non de Sponsalibus, inter Micholem, Sauli filiam, ac Davidem initis. *1. Reg. 18. v. 20.* Nec enim consultum esse credebatur, cædò mox impetu Sponsam in ædes Sponsi deducere, & initium ab effectu sumere; sed longè convenientius videbatur, primò Matrimonium in futurum promittere, & antequàm jus de præsentis conferatur, tantisper expectare; veluti notatur in *cap. institutum 39. XXVII. q. 2. ibi: institutum est, ut jam pactæ Sponsæ non statim tradantur, ne vilem habeat maritus datam, quam non suspicavit Sponsus dilatare.* Hunc morem, eum in hodiernum usque diem observari videamus, nos quoque recipimus, & ante Matrimonium, Sponsalia examinamus.

CAPUT I.

De Natura Sponsalium.

Sponsalium Natura tam pervia est, ut primò mox aspectu dignosci queat, si modo pauculis lineis tam secundùm nomen, quam secundùm rem ipsam exprimitur.

SECTIO UNICA.

De Nomine, Definitione, & Necessitate Sponsalium.

SUMMARIUM.

1. & seqq. Etymologia Sponsalium. 4. & 5. Synonymia. 6. & seqq. Homonymia. 11. & seqq. Definitio. 13. & seqq. Sunt Contractus consensualis. 15. Bilateralis. 16. Nominatus. 17. & seqq. Bonæ fidei. 19. Quò mas & famipia.	20. Sibi invicem promittunt. 21. Futurum Matrimonium. 22. & seqq. Argumenta Harpprechtii, docentis, Sponsalia esse necessaria. 24. & seqq. Demonstratur contraria veritas. 27. & seqq. Argumenta opposita refutantur.

§. I.

Quid Sponsalia sint secundùm nomen?

- 1 **S**ponsalia à spondendo sic esse dicta, testatur Ulpianus in *l. Sponsalia 2. ff. h. t.* nam, ut loquitur ibidem idem Jctus, *moris fuit veteribus stipulari, & spondere sibi uxores futuras.*
- 2 Et quia plerumque in hujusmodi sponcione præferbantur verba solennia, dum sponsus ad patrem sponsæ his vel similibus verbis uti consuevit: *spondete tuam natam in uxorem mihi?* capropter ad Sponsalia Jurisperiti vocabantur, qui locò contrahendum, ne committerent errorem, verba solennia concipiebant, velut ex Cicero & Cujacio notat Insignis

signis ille SS. Canonum Interpres Gonzalez ad *cap. præterea 2. h. t. n. 5.*

- 4 Sponsalium synonyma pandit Magnif. D. P. König ad *h. t. n. 2.* quòd scilicet interdum dicantur fides pactionis *cap. duobus 1. de Sponsa duor. subinde vocentur spes nuptiarum l. si puella 6. ff. h. t.* nonnunquam conditiones appellentur *l. ult. ff. eod.* His superaddi potest, quòd Sponsalia à S. Thoma nuncupentur Sacramentalia Matrimonii; non quia præviam quandam præferunt sanctitatem ad Matrimonium, sicuti præfert exorcismus ad Baptismum; sed quia sunt quodammodò dispositiones ad Sacramentum, & animos ad mutuos conciliant affectus, ex quibus vinculum charitatis consurgit. Gregor. Rosignolo de *Sponsalib. in præfat.*
- 6 Sponsalibus in Jure triplex acceptio tribuitur. I. est latior & impropria, quando Sponsalium nomine veniunt etiam archæ, munera, vel symbola, à sponso sponsæ oblata per *l. mulier 5. Cod. h. t. l. quidam 1. Cod. si Nuptia ex rescripto petant.* II. est strictior, & magis propria, quando per Sponsalia designantur

Sponsalia de præsentis, seu Matrimonium ratum: nec Juris tantùm Ecclesiasticis Expositioribus in acceptis esse referenda hæc acceptio, veluti perperam opinati sunt aliqui apud P. Wiestner *h. t. n. 4.* Sed etiam ipsimet Juri Ecclesiastico in *cap. tertio 13. de Præsumptionib. in fin. cap. accepti 2. cap. ult. de Sponsa duor. cap. sicut ex literis 22. cap. si inter 31. h. t. Quin & Juri Divino per textum in *cap. conjuges 6. cap. qui desponsatam 12. in pr. cap. si quis 14. XXVII. q. 2.* III. est strictissima & propriissima, quando per Sponsalia denotantur Sponsalia de futuro, quæ scilicet adjunctam habent promissionem futuri Matrimonii *cap. si inter 31. h. t.* Hæcque posterior acceptio, sicuti præprimis argumento præsentis deservit, sic in dubio, quando de Sponsalibus in Jure vel alias sit mentio, Sponsalia de futuro regulariter intelliguntur *arg. ubi. tit. de Sponsalibus & Matrimonii X. & in 6. ubi Matrimonium & Sponsalia distinctis nominibus effertur. Clarissimus P. Jacobus Wex in Opusculo Canonico - Tridentino de Sponsalibus p. 1. §. 1. num. 12.**

§. II.

Quid sint Sponsalia secundùm rem?

- 11 **S**ponsalia definit Nicolaus Papa in *cap. nostrates 3. in princ. XXX. q. 5.* quòd sint *juramentum nuptiarum promissio.* Florentinus Jctus in *l. Sponsalia 1. ff. h. t.* definit, quòd sint *mentio (id est promissio) & responsio nuptiarum futurarum.* Quam utramque definitionem paulò majori cum claritate combinaturus, definitio Sponsalia, quòd sint contractus consensualis, bilateralis, nominatus, bonæ fidei, quò mas & femina sibi invicem promittunt futurum Matrimonium.
- 13 Dixi I. *contractus consensualis.* Cum enim ex sententia Ulpiani in *l. sufficit 4. in pr. ff. d. 1. ad constituenda Sponsalia nudus consensus sufficit, idipsum approbante Innocentio III. in *cap. cum apud 23. eod.* consequens est, quòd Sponsalia referri debeant in numerum contractuum consensualium. P. Wex *cit. l. §. 1. num. 4.**
- 14 Et licet in *num. 2.* adverteam, olim in Sponsalibus intervenisse verba solennia: id tamen non erat necessitatis, sed liberæ voluntatis, sicuti Gonzalez, jam supra in *num. 3.* citatus, advertit.
- 15 Dixi II. *bilateralis.* Nam obligatio sponsalitia non tantum afficit unam, sed etiam alteram partem, quatenus pars una promittit, quod promittit altera, nempe futurum Matrimonium *ex cit. l. Sponsalia 1. ff. h. t.*
- 16 Dixi III. *nominatus.* Sponsalia siquidem, ut nemini non patet, habent nomen specificum ac tale, quod prædicari potest de solis negotiis, numerò inter se differentibus: un-

de secundùm dicta in *Lib. III. tract. de Pact. & Contract. cap. 1. num. 64. & 121.* pertinent ad contractus nominatos.

Dixi IV. *bonæ fidei;* cujus particule veritas eruitur *ex eodem tract. & cap. num. 82.* ubi probatum dedimus, omnes contractus bilaterales, qualis ex *num. 13.* est contractus sponsalitiis, esse bonæ fidei. Laxum itaque amplum erit arbitriù Judicis circa Sponsalia; poteritque non tantùm judicare de illis, quæ à partibus expressa noscuntur, sed etiam de aliis, quæ ex bono & æquo præstanda veniunt.

Dixi V. *quò mas & femina.* Sicut enim Matrimonium non consistit, nisi inter duas personas diversi sexus; pariter nec Sponsalia inter personas alias & plures, quàm duas diversi sexus, poterunt consistere.

Dixi VI. *sibi invicem promittunt.* Ubi gemi-20 na occurrunt notanda. Primum est, solum propositum futuri Matrimonii, seclusà actuali promissione, non sufficere ad Sponsalia. Alterum est, ne quidem unius promissionem sufficere, nisi ex parte alterius repromissio seu mutua promissio accedat *ex n. 11.* Verùm de hoc plura in *cap. 3.*

Dixi VII. *futurum Matrimonium.* Hæcque 21 videtur esse differentialis nota, quæ Sponsalia distinguunt à Matrimonio, quòd nempe ferantur in Matrimonium, non ut presens, sed tanquàm futurum, ac vi conventionis initæ postea celebrandum *per cap. nostrates 3. in pr. XXX. q. 5.*

§. III.

Utrum Sponsalia de necessitate Matrimonio sint præmittenda?

- 22 **S**ponsalium tantam esse necessitatem, ut, nisi præmittantur Matrimonio, illud nec

celebrari, nec cogitari possit, arbitratus est Harpprecht ad *pr. Inst. de Nupt. n. 2.* cum quia

Matrimonium nequit contractum fingi, de quo contrahendo nulla præcessit conventio: 23 tum quia ratio gravis vetat, ne conjuges absque prævis Sponsalibus indissolubile Matrimonii vinculum subeant, cum interea nonnunquam impedimenta manifestari possint, vel alia pateferi, quæ Matrimonium futurum suspendant, aut omnino sufflamment.

24 Verum præposterè & erroneè sentit Harprecht. Quod enim Matrimonium absque prævis Sponsalibus validè contrahatur, aperte supponitur in cap. ex parte 9. cap. sicut ex literis 22. cap. si inter 31. h. t. l. questum 9. ff. eod.

25 cap. licet præter 3. de Sponsa duor. Ratio est: quia, si sponsus & sponsa, absque alio tractatu, mox consensum in Matrimonium explicant, de præsentì, contrahitur utique Matrimonium, nec tamen præcedunt Sponsalia. Hoc autem contingere potest, & non rarò contingit, præsertim ubi ad prolem legitimandam concubinarius in extremo vitæ termino cum concubina Matrimonium de præsentì contrahit. Similiter quando de factò mas & fœmi-

na propositum habent in eundi Matrimonium, idque ter in Ecclesia publicè denuntiat, Matrimonium sine ulterioribus Sponsalibus mox potest licitè & validè contrahi: utpote cum penitus nihil ad illius honestatem & valorem deficiat. Gobat Theol. experiment. tr. 10. n. 8. Magnif. D. P. König ad h. t. num. 6. Clariff. P. Wiestner ibid. n. 9.

Nec ullam vim continent argumenta contraria. Nam alienum est à veritate, Matrimonium non posse cogitari contractum sine prævia conventionè de illo contrahendo: siquidem emptio, venditio quoque, quam inter & Matrimonium affinitas intercedit non, adeò remota, reputatur perfectà, tamen si nulla conventio de illa celebranda fuerit præmissa. Impedimenta & incommoda, quibus avertendis aut detegendis Sponsalia sunt ad inventa, nec semper timenda sunt, nec, ubi timenda, per sola Sponsalia præcisè remouentur: cum etiam, solò Matrimonii propositò antecedente, post illius denuntiationem, publicam quolibet obfacula vel impedimenta possint innotescere.

CAPUT II.

De Personis, Sponsalia Contrahentibus.

Personæ, Sponsalia contrahentes, vel contrahunt nomine proprio, vel alieno. Quæ contrahunt nomine proprio, sunt Sponsus & Sponsa. Quæ contrahunt nomine alieno, vel sunt personæ conjunctæ, puta parentes; vel non conjunctæ & prorsus extraneæ, id est, procuratores. De omnibus hisce per 3. Sectiones agendum erit.

SECTIO I.

De Personis, nomine proprio Sponsalia contrahentibus.

SUMMARI A.

1. & 2. In personis, Sponsalia contrahentibus, requiritur usus rationis. 3. & 4. Qui delirant circa alia, & intelligunt, quid sint Sponsalia, rectè contrahunt. 5. & seq. Furiosi tempore lucidi intervalli non prohibentur, Sponsalia contrahere. 7. & 8. Non tamen perfectè ebrii & dormientes, licet antecedenter se determinaverint ad Sponsalia. 9. & seq. Instantia revinditur. 12. Passio amoris vel iracundia regulariter non nocet. 13. In iisdem personis requiritur etiam integritas sensuum. 14. & seq. Mutus, surdus, & cæcus simul, invalidè contrahit. 16.

Item cæcus & surdus simul. 17. Non autem cæcus & mutus. 18. & seq. Nec cæcus tantum. 20. & seq. Uti nec surdus & mutus. 24. & seq. In memoratis personis requiritur etiam defectus impedimenti perpetui. 27. & seq. Defenditur sententia, qua docet, Sponsalia à personis impeditis posse contrahi sub conditione, si Papa dispensaverit, supposito, quod impedimentum sit dispensabile. 32. & seq. Proponitur, & solvitur prima obfessio. 34. & seq. Proponitur, & solvitur altera obfessio. 37. Sponsalia, à personis impeditis absolutè contracta, non valent.

§. I.

Qualiter rationis usus in contrahentibus requiratur?

1 In personis, Sponsalia contrahere volentibus, I. requiritur usus rationis, talis ac tantus, ut bonum à malo fecerere, & per deliberatam promissionem se obligare valeant per cap. dilectus 24. h. t. l. furor 8. ff. eod.

Hinc amentes, furiosi, dormientes, & ebrii perfectè tales, Sponsalia validè non possunt contrahere: deficit enim pro illo tempore rationis usus, & ex eo consequens deliberatio.

Quoad

3 Quoad amentes tamen est advertendum, quod, licet circa unum aut alterum objectum delirent, ac putent v. g. se esse Cardinales, immortales, aut vitreos &c. Sponsalia rectè contrahant, si modò intelligant naturam, contractum, & obligationem exinde resultantem. Rosignolo de Sponsalib. disquis. 1. §. 8. n. 9. Clariff. P. Joannes Kugler in Opuscul. Theolog. Canon. de Sponsal. p. 1. §. 1. num. 5.

4 Canon. de Sponsal. p. 1. §. 1. num. 5. Cum enim intelligant, quid agant, & uti suppono cum Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 8. num. 23. per peccatum se possint obligare diabolo: cur non possint per contractum Sponsaliticium homini se obligare?

5 Quoad furiosos notatur communiter, Matrimonium, ab illis tempore lucidi intervalli contractum, valere, quemadmodum & alia negotia, tum inter vivos, tum in ultima voluntate ab ipsis gesta juxta §. præterea 1. Instir. Quib. non est permiss. fac. testam. l. quod meo 18. §. 1. ff. de Acquir. vel amitt. possess.

6 Et licet in cap. neque furiosus 26. XXXII. q. 7. simpliciter dicatur, quod neque furiosus neque furiosa Matrimonium contrahere possint, sed, si contractum fuerit, non separentur. Hoc tamen eatenus intelligendum est, quod Matrimonium durante furore contrahi non valeat; sin autem jam ante furorem sit contractum, postea separari non debeat. Rosignolo de Sponsalib. disquis. 1. §. 5. n. 1. & 6.

7 Quoad dormientes & ebrios perfectè tales ab omnibus tenetur, neque tunc Sponsalia, ab ipsis contracta, valere, quando, priusquam iverunt cubitum, aut merò se ingurgitarunt, habuerunt formalem intentionem, cum Titia v. g. contrahendi Sponsalia, & postmodum in somno vel ebrietate Titia re, remittenti

Matrimonium promiserunt. Nam intentio antecedens, cum actuali promissione careat, non habet vim confluenti Sponsalia; promissio autem consequens, cum requisita deliberatione deficiatur, est prorsus invalida. Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 8. num. 20. Rosignolo cit. l. §. 6. n. 3. W ex de Sponsalib. p. 1. §. 3. n. 4.

8 Nec obstat, quod dormientes validè recipient Baptismum, in vigilia peritum ex cap. majores 3. de Baptismo in fin. ebrii verò mortaliter peccant, si homicidium, in sobrietate prævisum & intentum, in ebrietate committant.

9 Ad prius enim Resp. in suscipiente Baptismum, cum sit patiens, & non agens, sufficere intentionem habitualem, non item in promittente Sponsalia, qui, velut agens principalis & minister, debet per actum deliberatum & humanum hic & nunc promissionem facere. Ad posterius Resp. peccatum ex 11 quolibet defectu, adinstar aliorum malorum, sicque etiam ex perverfa voluntate peccandi pullulare; Sponsalia verò, adinstar alterius boni, non consurgere, nisi causa sit integra, & tempore Contractus deliberatio concurrat.

Sunt quidem aliqui, qui Sponsalia dicunt invalida, quæ ex vehementi, amore, iracundia, melancholia, aut simili prædominante passione contrahuntur. Sed, quia casus est rarissimus, ut ejusmodi passio supprimat vel auferat omnem rationis usum, ad Sponsalia requisitum, non transit in regulam, sed exceptioni deservit. König ad h. t. n. 3. & seq. Wiestner ibid. n. 14. ac novissimè Clariff. P. Schmalzgrueber n. 21. & seqq.

§. II.

Qualiter integritas sensuum in Sponsalibus requiratur?

13 In personis, Sponsalia contrahentibus, requiritur II. integritas sensuum, cum scilicet in finem, ut consensum animi per exteriora signa manifestare queant per cap. cum apud 23. h. t. Et idèd Sponsalia non rectè contrahunt, qui simul muti, surdi, & cæci sunt: non enim possibile videtur, ut modò aliquò perceptibili consensum internum explicant. Rosignolo cit. disq. 1. §. 8. n. 5.

14 Et hoc etiam obtinet in cæco, mutò, & surdo ex accidenti postnativitatem: tamen enim talis noverit, quid sit Matrimonium, & cum qua persona illud contrahere velit: at tamen voluntatem suam intelligibiliter declarare, & vicissim alterius mentem intelligere non poterit. Certè, ut bene discurrit Samuel Stryck de Jure sens. dissert. 4. cap. 2. num. 13. personam, Matrimonio jungendam, hic & nunc videre nequit, cum cæcus sit; multò minùs illam intelligere, vel cum ea colloqui poterit, cum mutus & surdus sit: quis ergo ipsum interrogabit, an hæc placeat? Cui ipse significabit, quòd hanc uxorem desideret? 16 Idem dixerim de cæco, qui surdus quidem,

non tamen mutus est: nam & iste, quantumvis loqui, & animum internum manifestare valeat, attamen vicissim intelligere vel rescire, quis cum ipso agat, & quid agatur, non valet. Aliud foret, si quis cæcus & mutus, non autem surdus existeret: quippe cum ab agnatis aut cognatis de qualitate & statu personæ sufficienter instrui, & ille vicissim per signa, v. g. porrectionem manùs aut positionem annuli consensum sufficienter posset exponere. Quod à fortiori concludendum, quando cæcitas est sola: quòd enim personam Matrimonio sibi copulandam non videat, nil impedit: nam, edoctus ab amicis de illius habitu & figura, ex naturali inclinatione potest amorem concipere. Stryck d. l. dissert. 2. n. 2. & seqq.

Et licet in hoc & 19 priori casu periculum fraudis non abfit, & cæco facile persona deformis pro eleganti possit depingi vel substitui: attamen nihil est certius, quam errorem qualitatè accidentalis & extrinsecæ Matrimonium non vitare. cap. un. XXIX. q. 1.

De mutò & surdo quæstus Innocentius III. 10. A 3 in